

Uchwała z dnia 30 listopada 2011 r., III CZP 74/11

Sędzia SN Jacek Gudowski (przewodniczący)

Sędzia SN Katarzyna Tyczka-Rote

Sędzia SA Roman Dzikczek (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie egzekucyjnej z wniosku F. Bank Polska S.A. w W. przeciwko Jackowi M. w przedmiocie skargi wierzyciela na zarządzenie komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Bochni z dnia 26 lutego 2011 r. po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 30 listopada 2011 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Tarnowie postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2011 r.:

„Czy pełnomocnik wierzyciela składając wniosek o wszczęcie egzekucji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne postępowanie upominawcze zobowiązany jest do przedłożenia komornikowi dokumentu pełnomocnictwa?”

podjął uchwałę:

Pełnomocnik wierzyciela, składający do komornika za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne postępowanie upominawcze wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 797 § 2 w związku z art. 783 § 4 k.p.c., ma obowiązek wykazać swoje umocowanie w sposób określony w art. 89 § 1 i art. 126 § 3 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

Uzasadnienie

Wierzyciel F. Bank Polska S.A. w W. reprezentowany przez pełnomocnika złożył do komornika przy Sądzie Rejonowym w Bochni wniosek egzekucyjny za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne postępowanie upominawcze, w którym domagał się wyegzekwowania od dłużnika

Jacka M. należności objętych nakazem zapłaty z dnia 28 października 2010 r., wydanym przez Sąd Rejonowy w Lublinie. Komornik wezwał pełnomocnika wierzyciela do uzupełnienia wniosku egzekucyjnego przez przedłożenie pełnomocnictwa udzielonego mu przez wierzyciela lub jego uwierzytelnionej kopii oraz przedłożenie odpisu z Krajowego Rejestru Sądowego wierzyciela, a następnie, wobec niewykonania tego zarządzenia, zwrócił wniosek egzekucyjny. Skargę wierzyciela na zarządzenie komornika Sąd Rejonowy w Bochni oddalił postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2011 r.

Przy rozpoznawaniu zażalenia wierzyciela Sąd Okręgowy w Tarnowie powziął poważną wątpliwość prawną co do tego, czy w sytuacji, w której ustawodawca w art. 797 § 2 k.p.c. dopuścił możliwość złożenia wniosku egzekucyjnego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pełnomocnik wierzyciela ma obowiązek uzupełnienia braków pełnomocnictwa stosownie do art. 126 § 3 w związku art. 89 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., czy też może znaleźć zastosowanie szczególny przepis art. 126 § 3¹ w związku z art. 89 § 1 zdanie czwarte k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Elektroniczne postępowanie upominawcze (art. 505²⁸–art. 505³⁷ k.p.c.) zostało wprowadzone ustawą z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 26, poz. 156), z dniem 17 lutego 2009 r., jako postępowanie odrębne. Powód został zobowiązany do wnoszenia pism procesowych drogą elektroniczną w związku z czym pisma te funkcjonują jedynie w postaci zapisów w systemie teleinformatycznym art. 505³¹ § 1 k.p.c.). Również czynności sądu, referendarza i przewodniczącego nie uzyskują postaci zmaterializowanej (papierowej), lecz utrwalane są w systemie teleinformatycznym (art. 505³⁰ § 2 k.p.c.). Jak wynika z art. 505³¹ § 2 k.p.c., możliwość wnoszenia pism w postaci tradycyjnej została pozostawiona jedynie pozwanemu.

W ramach tej regulacji do art. 68 zdanie drugie, art. 89 § 1 zdanie czwarte i art. 126 § 3¹ k.p.c. wprowadzono unormowanie, w myśl którego, w elektronicznym postępowaniu upominawczym osoby dokonujące czynności procesowych jako organy osób prawnych oraz pełnomocnicy procesowi są zwolnieni z obowiązku wykazywania swojego umocowania dokumentem; wystarczające jest powołanie podstawy tego umocowania, a w przypadku pełnomocnictwa – dodatkowo – jego daty i zakresu oraz okoliczności wymienionych w art. 87 k.p.c. Jednakże w razie

przekazania sprawy sądowi według właściwości ogólnej, w braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, po złożeniu sprzeciwu przez pozwanego lub uchyleniu nakazu, pełnomocnicy stron są zobowiązani do przedstawienia pełnomocnictwa na zasadach ogólnych (art. 505³⁷ § 1 k.p.c.).

Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. wprowadziła też regulacje związane z nadawaniem klauzuli wykonalności nakazom zapłaty wydany w elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 783 § 4 k.p.c.) oraz z wszczynaniem postępowania egzekucyjnego na podstawie takiego tytułu. Wierzyciel, składając wniosek egzekucyjny w klasycznej (papierowej) postaci, zobowiązany jest dołączyć dokument z systemu teleinformatycznego, umożliwiający komornikowi weryfikację istnienia i treści tytułu (art. 797 § 3 k.p.c.); może też złożyć wniosek o wszczęcie egzekucji drogą elektroniczną, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne postępowanie upominawcze (art. 797 § 2 k.p.c.). W tym przypadku wierzyciel nie dołącza do wniosku dokumentu potwierdzającego istnienie tytułu, lecz jedynie powołuje się na ten tytuł (art. 797 § 3 *in fine* k.p.c.). Komornik, wszczynając egzekucję na podstawie tytułu wykonawczego, o którym stanowi art. 783 § 4 k.p.c., jest zobowiązany do zweryfikowania treści przedstawionego mu dokumentu uzyskanego z systemu teleinformatycznego oraz zaznaczenia w tym systemie faktu prowadzenia egzekucji na podstawie tego tytułu.

Zagadnienie prawne przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia wymaga odpowiedzi na pytanie, czy szczególna regulacja zamieszczona w art. 89 § 1 zdanie czwarte i art. 126 § 3¹ k.p.c. dotycząca elektronicznego postępowania upominawczego, zwalniająca pełnomocnika procesowego z obowiązku wykazania swego umocowania dokumentem (por. art. 89 § 1 zdanie pierwsze k.p.c.), może mieć odpowiednie zastosowanie (art. 13 § 2 k.p.c.) w postępowaniu egzekucyjnym wszczętym na podstawie wniosku złożonego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne postępowanie upominawcze (art. 797 § 2 k.p.c.).

Należy przypomnieć ugruntowany pogląd, że w myśl art. 13 § 2 k.p.c., jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, w postępowaniu egzekucyjnym mają odpowiednie zastosowanie przepisy o procesie (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1971 r., II CZ 16/71, OSNCP 1971, nr 9, poz. 162 oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 lutego 1996 r., III CZP 17/96, "Prawo Bankowe" 1996, nr 3, s. 53, i z dnia 30 stycznia 2002 r., III CZP 84/01, OSNC 2002,

nr 10, poz. 122). Jednakże proces dzieli się na postępowanie "zwykłe" oraz postępowania odrębne, a skoro według art. 13 § 2 k.p.c., przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w kodeksie, pierwszym zagadnieniem jest to, czy wskazane odesłanie odnosi się do postępowania procesowego "zwykłego", czy obejmuje także przepisy o postępowaniach odrębnych.

W piśmiennictwie trafnie przyjmuje się, że postępowanie procesowe „zwykłe” w rozumieniu art. 13 § 2 k.p.c. stanowi rodzaj postępowania cywilnego, a postępowania odrębne, także należące do trybu procesu, zaliczają się do innych – odrębnych od procesu „zwykłego” – rodzajów postępowania. Skłania to do uznania, że zwrot „przepisy o procesie” obejmuje zasadniczo przepisy o postępowaniu zwykłym (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 2007 r., III CZP 113/07, OSNC 2009, nr 1, poz. 4), a zastosowanie instytucji procesowych z postępowań odrębnych może mieć miejsce tylko wyjątkowo, jeśli da się to pogodzić z danym postępowaniem.

Zakres przenikania elektronicznego postępowania upominawczego do postępowania egzekucyjnego nie pozwala na przyjęcie, że przez art. 13 § 2 k.p.c., można zastosować w tym postępowaniu szczególne unormowanie art. 89 § 1 zdanie czwarte i art. 126 § 3¹ k.p.c. *De lege lata* przepisy te, co wynika z ich brzmienia, dotyczą jedynie elektronicznego postępowania upominawczego, a postępowania egzekucyjnego, nawet jeżeli toczy się na podstawie tytułu pochodzącego z elektronicznego postępowania upominawczego, nie można traktować jako prawnej kontynuacji elektronicznego postępowania upominawczego. Postępowanie egzekucyjne w sensie jurydycznym nie jest dalszym ciągiem postępowania rozpoznawczego; przeciwnie, jest to postępowanie odmienne i samodzielne, o różnej strukturze.

Należy zauważyć, że włączenie technik elektronicznych nastąpiło tylko w zakresie postępowania upominawczego. Na etapie postępowania egzekucyjnego włączenie tego modelu przybrało jedynie postać wynikającą z art. 797 § 2 i 3 oraz art. 783 § 4 k.p.c., odnosi się zatem do szczególnej postaci tytułu wykonawczego uzyskanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym oraz alternatywnej – w stosunku do art. 760 § 1 k.p.c. – możliwości składania wniosku egzekucyjnego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne postępowanie upominawcze. Zarazem, co należy podkreślić, ustawodawca nie

stworzył w postępowaniu egzekucyjnym możliwości skorzystania z odstępstw przewidzianych w art. 89 § 1 zdanie czwarte i art. 126 § 3¹ k.p.c.

Argumentów za odmienną wykładnią nie dostarczają także przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2009 r. w sprawie szczegółowych czynności Krajowej Rady Komorniczej oraz szczegółowych czynności komornika związanych z egzekucją prowadzoną na podstawie elektronicznego tytułu wykonawczego (Dz.U. Nr 224, poz. 1805 – dalej: „rozporządzenie”). Rozporządzenie to, określające m.in. szczegółowe czynności komornika w egzekucji prowadzonej na podstawie elektronicznego tytułu wykonawczego (§ 1 pkt 2 rozporządzenia), nie przewiduje – w sytuacji, w której został złożony elektroniczny wniosek o wszczęcie egzekucji – systemu elektronicznej weryfikacji takiego wniosku, jak czyni się to w stosunku do istnienia i treści tytułu wykonawczego (§ 7 i 8 w związku z § 2 pkt rozporządzenia). Potwierdza to dodatkowo, że wierzyciel składający wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie elektronicznego tytułu wykonawczego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego jest zobowiązany podporządkować się zwykłej procedurze egzekucyjnej w zakresie wykazania swego umocowania. Wymaga ona sięgnięcia, przez art. 13 § 2 k.p.c. do ogólnych zasad wynikających z przepisów o procesie, tj. art. 89 § 1 zdanie pierwsze i art. 126 § 3 k.p.c.

Z tych względów na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozstrzygnął przedstawione zagadnienie prawne, jak w uchwale.